

Dodenherdenking - 4 mei 2016

Goedenavond, welkom bij de jaarlijkse dodenherdenking van de Vereniging Professoren- en Burgemeesterswijk.

Vanavond gedenken we de slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog die 71 jaar geleden tot een einde kwam.

71 jaar geleden. Dat lijkt een hele lange periode. Mijn vader was toen 5, bijna 6. Mijn moeder was 4. Ze waren nog kind. Het zou nog heel lang duren voor ik geboren werd.

Veel mensen beleven de oorlog echter als de dag van gisteren. Zij die geliefden hebben verloren, gruwelijkheden hebben doorstaan. Iedere dag is het immense verdriet en de pijn bij hen, in hun nachtmerries en in hun dagdromen. En toch blijkt de geestelijke kracht van mensen soms onvoorstelbaar groot te zijn, ingegeven door de intense wil om te leven.

Jules Schelvis, één van de weinige overlevenden van vernietigingskamp Sobibor, overleed 3 april dit jaar, 95 jaar oud. Bij zijn aankomst in 1943 in kamp Sobibor, werden mannen en vrouwen gescheiden. Mannen naar links, vrouwen verdwenen naar rechts. Hij kon geen afscheid nemen van zijn vrouw Rachel. Hij zou haar nooit meer zien.

De wreedheid van het door de Duitsers ontwikkelde industriële systeem om groepen mensen te vernietigen is onvoorstelbaar en ondraaglijk. Het had niets gescheeld of Jules Schelvis was slechts 22 jaar oud geworden. Door toeval en moed wist hij in 1943 in Sobibor aan de dood te ontkomen. Pas na zijn pensionering kon hij het aan om over zijn oorlogservaringen te vertellen. Hij heeft bijgedragen aan de collectieve herinnering door zijn boeken als Vernietigingskamp Sobibor en Binnen de Poorten. Maar tot zijn dood op 95-jarige leeftijd zou hij zijn trauma's meedragen.

We gedenken de Tweede Wereldoorlog in de hoop op een "nooit meer". Nooit meer geweld, geen martelingen, geen verkrachtingen, geen pijn. Geen trauma's voor mensen die daar tot aan hun dood in de nacht van wakker schrikken. Geen kinderen die nooit kind hebben mogen zijn doordat ze werden vermoord of door de verschrikkingen die ze meemaakten. Denk aan de kinderen die werden afgevoerd uit het Joods Weeshuis in onze wijk.

Het is ook belangrijk de Tweede Wereldoorlog te blijven gedenken in de hoop op "nooit meer". In de praktijk is dat niet eenvoudig. Ook in 2016 worden iedere dag mensen vermoord en gemarteld. Kinderen en volwassenen uit oorlogsgebieden of op de vlucht raken beschadigd voor hun leven, en zullen hun angstige herinneringen net als Jules Schelvis hun leven lang meetorsen.

Het gelijk voor het aanrichten van dood, verderf, verlies en verdriet wordt door de aanstichters daarvan vaak gezocht in verwerpelijke levensovertuigingen of perverse en doorgeslagen uitingen van religie.

Het absolute en compromisloze eigen gelijk is een grote vijand van vrede. We moeten juist twijfelen, kritisch zijn, onderzoeken, prikkelen, uitdagen en vragen. Luisteren naar elkaar, wikken en wegen. Het evenwicht zoeken.

Ook begrip hebben voor angst en onzekerheid en dat niet wegwuiven. Vele, vele mensen zijn bang en op de vlucht. Miljoenen. Vanuit Syrië, vanuit Eritrea of andere brandhaarden op de wereld. Angst is er ook bij veel bewoners van de ontvangende landen. Angst voor hen met een andere cultuur, andere waarden, angst dat verworven vrijheden niet langer worden gerespecteerd.

Dwars tegen alles in strijden we toch voor een "nooit meer", want idealen en hoop geven inspiratie voor een goed en vreedzaam leven. Daarom blijven we de slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog herdenken. Daarom geven we het mee aan onze kinderen. Daarom zeggen we dit tegen elkaar. Daarom luisteren we naar Jules Schelvis die nauwgezet zijn kampervaringen heeft vastgelegd en naar andere ooggetuigen.

Als iedereen een beetje toegeeft op zijn eigen grote gelijk, vinden we met elkaar misschien een vreedzaam leven in de hoop op een "nooit meer".